

Министерство экологии, геологии и
природных ресурсов
Республики Казахстан
Республиканское Государственное
Предприятие «Казгидромет»

АЙЛЫҚ БЮЛЛЕТЕНЬ: °
ҚАЗАҚСТАН ТЕРРИТОРИЯСЫНДАҒЫ ОРТАША АЙЛЫҚ АУА
ТЕМПЕРАТУРАСЫ ЖӘНЕ АЙЛЫҚ ЖАУЫН-ШАШЫН
МӨЛШЕРІНІҢ АНОМАЛИЯСЫ
2022 ҚАЗАН АЙЫНА

Астана 2022

КІРІСПЕ

Өңірлік климатты зерттеу және оның өзгеруінің тұрақты мониторингі «Қазгидромет» РМК Қазақстанның ұлттық гидрометеорологиялық қызметінің басым міндеттерінің бірі болып табылады. «Қазгидромет» РМК Қазақстан аумағы бойынша ауаның орташа айлық температурасының және атмосфералық жауын-шашынның айлық мөлшерінің ауытқуларын бағалау келтірілген ай сайынғы бюллетеньдерді шығаруды жүзеге асырады.

Бюллетеньді дайындау үшін «Қазгидромет» РМК метеорологиялық мониторинг желісіндегі бақылау деректері: 1941 жылдан бергі кезеңде ауаның орташа айлық температурасының және жауын-шашынның айлық сомасының қатары пайдаланылады.

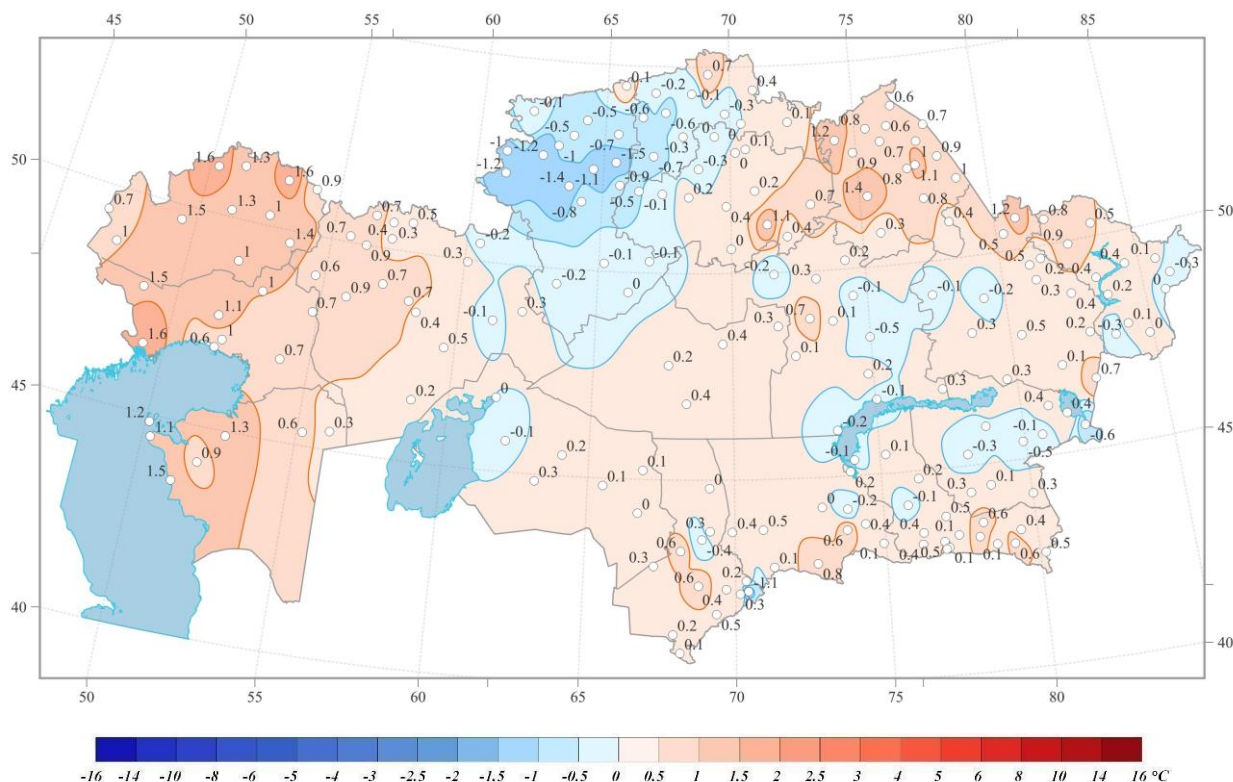
Жер бетіндегі ауаның орташа айлық температурасының және жауын-шашынның айлық сомаларының аномалиялары нормаға қатысты – ағымдағы климаттың аномалиясы дәрежесін мониторингілеу үшін базалық ретінде Дүниежүзілік метеорологиялық ұйым ұсынған 1991-2020 жыл кезеңіне есептелген орташа көпжылдық мәндерге қатысты анықталды. Ауа температурасының ауытқулары байқалған мәннің нормадан ауытқуы ретінде есептеледі. Жауын-шашын мөлшерінің ауытқулары норманың пайызында, яғни түскен жауын-шашын мөлшерінің норманың тиісті мәніне пайыздық қатынасы ретінде ұсынылады.

Климаттық экстремумдарды сипаттау үшін карталар келтіріледі, онда әрбір станция үшін 1941 жылдан бастап ағымдағы жылға дейінгі кезеңде қаралатын айнымалы уақыт қатарындағы ағымдағы мәннен аспаудың эмпирикалық ықтималдығының ауқымы көрсетіледі (аспаудың эмпирикалық ықтималдығы – бұл ағымдағы мәннен кіші немесе оған тең уақытша қатар мәндерінің үлесі). Егер айнымалының ағымдағы мәнінен аспау ықтималдығы шекті диапазондарға түссе (0-5% немесе 95-100 %), онда бұл мән 1941 жылдан бастап 5% жағдайдан көп емес болған. Егер ауа температурасының ағымдағы мәнінен аспау ықтималдығы 0-5% диапазонда болса, бұл осы жерде байқалған өте төмен температураны көрсетеді, егер 95-100% диапазонда болса, онда, керісінше, өте жоғары температура. Егер жауын – шашын мөлшерін қарастыратын болсақ, онда бірінші жағдайда бұл олардың өте аз мөлшерін, екіншісінде-жауын-шашынның тым көп мөлшерін көрсетеді.

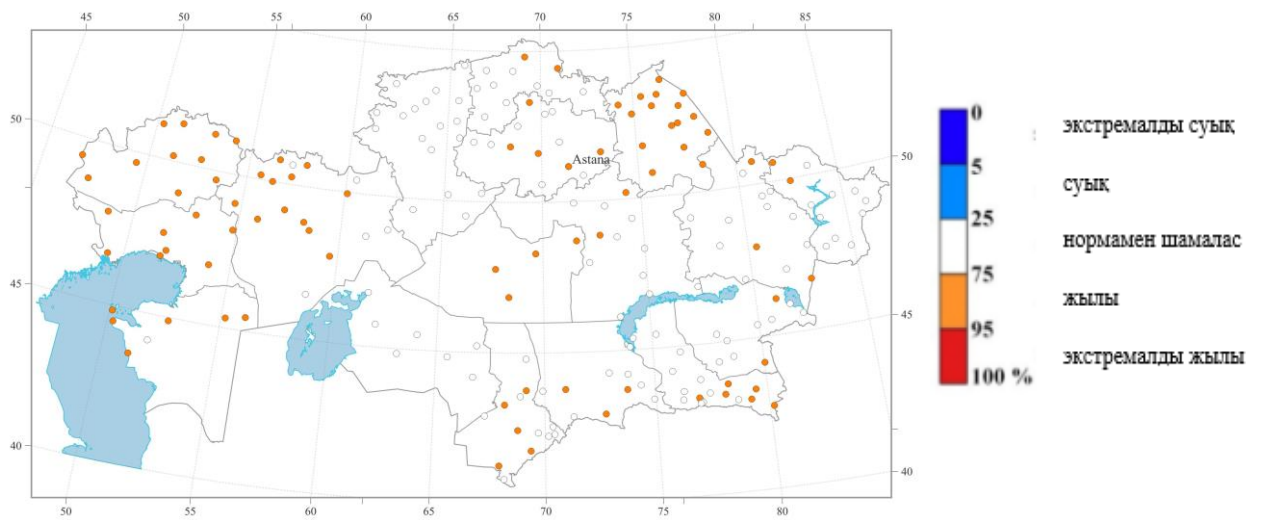
Шығарылымға жауапты: М. Қаратай, FЗО КЗБ жетекші инженері

ОРТАША АЙЛЫҚ АУА ТЕМПЕРАТУРАСЫНЫҢ АНОМАЛИЯЛАРЫ

Қазан айында еліміздің көп бөлігінде орташа айлық ауа температурасы нормадан жоғары болды, бірақ негізінен 0,5 °С-тан аспады (сурет 1). Оңтүстік аудандарда оң ауытқулар кейбір жерлерде 0,6-0,8 °С, солтүстік-шығыста 1,0-1,4 °С-қа жетті, батыс аймақтарда ең маңызды оң ауытқулар байқалды (1,0-1,6 °С-қа дейін). Бұл аймақтарда асып кетпеу ықтималдығы 75-95 % құрады (сурет 2). Қостанай және Солтүстік Қазақстан, Ақмола облыстарының батыс аудандарында ауа температурасы нормадан төмен, Қостанай облысының солтүстік бөлігінде ол көрсеткіш ең жоғары 1,0-1,5 °С болды. Сондай-ақ, елдің кей аймақтарында 0,5 °С-қа дейінгі теріс ауытқулардың шағын ошақтары байқалды.

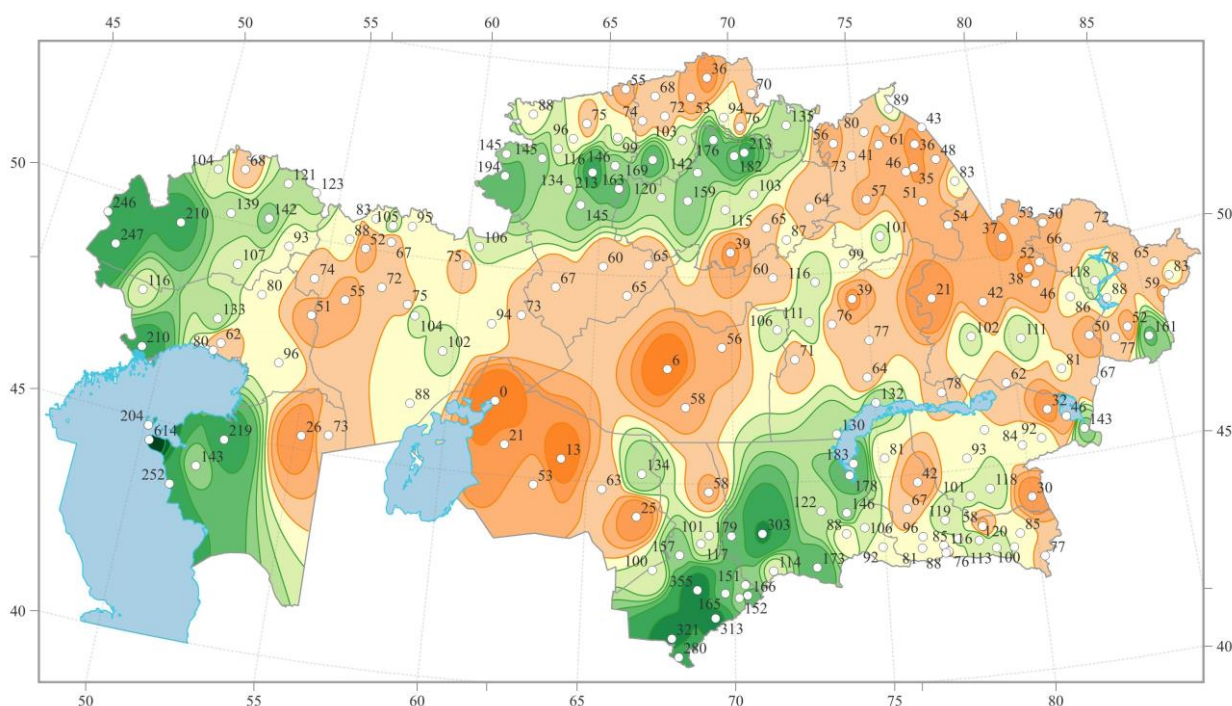
Сурет 1 – 1991-2020 жылдардағы базалық кезеңге қатысты есептелген 2022 жылдың қазан айындағы орташа айлық ауа температурасының (°С) ауытқуларының кеңістіктік таралуы.

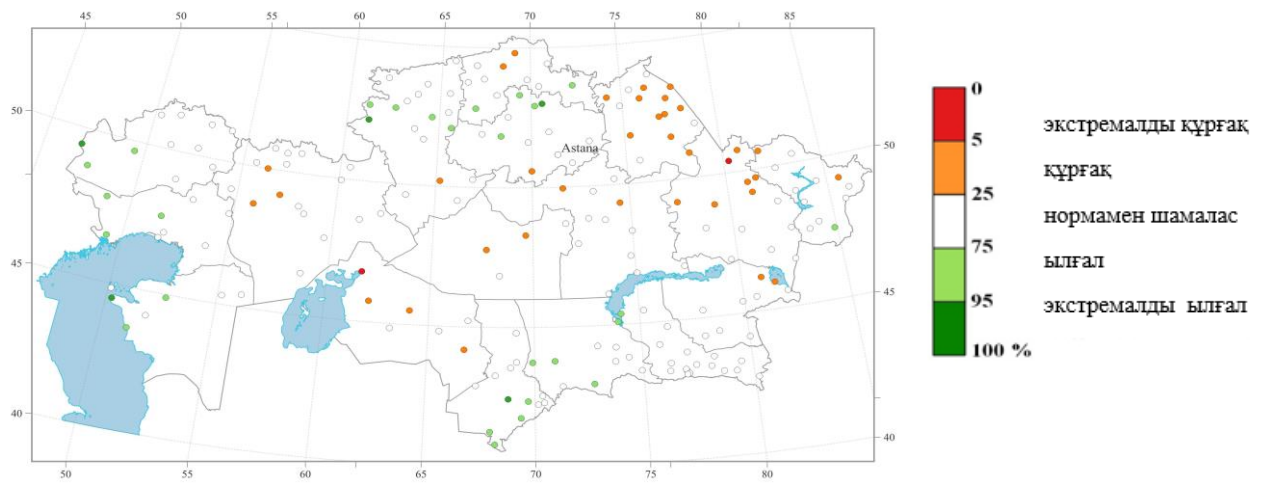
Сурет 2. 1941-2020 жылдар кезеңіне сәйкес есептелген 2022 жылдың қазан айындағы ауа температурасының аспау ықтималдығының кеңістіктік таралуы.

ЖАУЫН-ШАШЫННЫҢ АЙЛЫҚ МӨЛШЕРІ

Қазан айында ел аумағында негізінен жауын-шашын тапшылығы байқалды (сурет 3). Ең үлкен жауын-шашын тапшылығы ошақтары еліміздің әртүрлі өңірлерінде орналасқан: Маңғыстау облысының шығыс аудандарында (кей жерлерде норманың 70% - нан аз); Ақтөбе облысының батысында (норманың 45-50% - нан аз); Қызылорда облысының Арал Тенизи МС-да бір ай бойы жауын-шашын болмаған; Ұлытау облысында (кей жерлерде 90% - ға аз нормалар); кей жерлерде жауын-шашын норманың 60-80% - нан аз болған Абай және Павлодар облыстарының аумағында; сондай-ақ Қазақстанның шығысы мен оңтүстік-шығысындағы жерлерде (норманың 50-70% - нан аз). Елдің кейбір аймақтарында орналасқан 2 МС мәліметтері бойынша экстремалды құрғақ болды (сурет. 4). Батыс Қазақстан, Атырау, Маңғыстау облыстарының батыс бөліктерінде (норманың 240% - нан астамға дейін), Қостанай, Солтүстік Қазақстан, Ақмола облыстарының түйіскен жерінде жауын-шашын норманың 120%-нан көп (кей жерлерде норманың 200% - нан астамына дейін), Түркістан, Жамбыл облыстарының оңтүстігінде (кей жерлерде норманың 300-350% - на дейін), Батыс Балқаш маңында түсті (норманың 180%-ына дейін), сондай-ақ елдің шығысындағы жерлер. Форт-Шевченко (Маңғыстау облысы), Арыс (Қызылорда облысы), СКФМ Боровое (Ақмола облысы), Джаныбек (Батыс Қазақстан облысы), Житықара (Қостанай облысы) МС деректері бойынша осы пункттер ауданында өте ылғалды болды (сурет 4). Форт-Шевченко МС-да рекордтық жауын-шашын түскен (59,6 мм), бұрынғы рекорд (31,5 мм) 1979 жылы болған. Бір айдағы ең көп жауын-шашын мөлшері (91,9 мм) Шуылдақ МС-да түсті, бұл норманың 73% құрады.

Сурет 3 – 2022 жылғы қазандағы жауын-шашынның кеңістіктік таралуы (1991-2020 жж. кезеңге есептелген нормадан % бойынша)

Сурет 4 – 2022 жылдың қазан айында жауын-шашынның аспау ықтималдығының кеңістіктік таралуы. Ықтималдықтар 1941-2020 жылдар кезеңіне сәйкес есептелген.